

Představitelé sudetských Němců v Praze na Konferenci smíření

Reportáž v Životě víry

Tomáš Dittrich

Dr. Werner Nowak, po Berndu Posseltovi nejznámější představitel politiky sudetských Němců, navštívil o víkendu Prahu. V pátek 15. a v sobotu 16. dubna se zúčastnil dvojjazyčné Konference smíření Čechů a sudetských Němců, která měla 100 českých a 25 německých účastníků. Přestože ji pořádala Křesťanská misijní společnost, nebyla prvoplánově nábožensky zaměřena.

V páteční přednáškové části řekl historik a publicista Emanuel Mandler, že je „pro smíření s naší minulostí třeba pochopit naše otce, kteří si mysleli, že nám vyhnání Němců pomůže.“ Uvedl, že důvodem vyhnání podle oficiální verze bylo, že se sudetští Němci podíleli na rozpoutání druhé světové války, ale že ve skutečnosti šlo o řešení národnostního problému etnickou čístkou. „Nenávist k sudetským Němcům není jen minulost,“ řekl, „ale prolíná i do politiky“. Vybízěl, abychom viděli minulost bez předsudků a nevěřili pověrám, i když jsou šířeny oficiálně.

Jen asi polovina posluchačů slyšela o Přemyslu Pittrovi. Dr. Jan Štěpán z Nadace Přemysla Pittra a Olgy Fierzové (člen CB) informoval o tom, jak tento lidumil a masarykovec pečoval za války a těsně po ní o židovské, české i německé sirotky. Pitter také už v květnu 1945 ostře kritizoval násilí Čechů proti Němcům: „Myslíte si, že jste svobodní, ale nejste svobodní – děláte totéž co gestapáci.“ Řečník, který byl tehdy v chlapeckém věku, uvedl, jak v něm pěníla krev, když slyšel o tom, že Pitter pomáhá Němcům. Teprve později pochopil a začal si Pittra vážit.

Za sudetské Němce promluvil nejdříve šéf jejich pražské kanceláře Mgr. Peter Barton. Svou perfektní češtinou řekl, že pro naši veřejnost je ve vztahu k sudetským Němcům určující strach ze ztráty majetku. Zmínil, že vytváření tohoto strachu je pro komunisty jediným pojítkem se zbytkem národa. Poslání sudetoněmecké kanceláře v Praze je podle Bartona pořádat kulturní akce a ukazovat na společné hodnoty: „Sudetští Němci k této zemi patřili a věřím, že i patřit budou.“ S humorem uvedl, že sudetští Němci zachovávají české hodnoty, například českou kuchyni.

Předseda Spolkového shromáždění Sudetoněmeckého krajanského sdružení Dr. Werner Nowak patří mezi Němce vyhnané po válce. Bylo mu čtrnáct a s koncem války se jeho bratr vrátil z fronty. Češi tohoto právě domů se vrátivšího mladíka zastřelili před očima jeho mladšího bratra. „Nemohl jsem dva roky slyšet nic českého,“ uvedl Nowak, „přestože jsem vyrůstal v dvojjazyčném prostředí, měl jsem v sobě nenávist.“ A nenávist zůstávala. V roce 1968 Nowak pomohl českému emigrantu, matematiku Ludvíku Císařovi, najít v Německu uplatnění. Císař mu sdělil, že i jeho bratr zemřel v posledních dnech války, v německé věznici. Řekl mu: „Oba jsme přišli o bratra, buď mi bratrem a já jím budu tobě.“ Toto přátelství nenávist odplavilo.

V sobotu předčítal ve dvanácti letech odsunutý brněnský Němec Hugo Fritsch ze svých vzpomínek, které vyšly i česky (v knize „... bylo mi 13“, nakl. Grafia Plzeň). Bez nenávisti, ale s pohnutím předčítal prostý popis, jak v českých koncentracích, které předcházely odsunu, zemřel nejdříve jeho čtyřměsíční bratr Willy, pak druhý bratr, maminka, babička a nakonec i tatínek. Pro posluchače, z nichž mnozí nikdy nic podobného neslyšeli, to byl silný zážitek. Fritschův otec přítom nekolaboroval, ale naopak pomáhal Židům.

Richard Šulko, viceprezident Shromáždění Němců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, mluvil o osudu německé menšiny, která nebyla vyhnána. Sice zůstali, ale byl jim zkonfiskován (a nikdy nenavrácen) majetek, i když šlo většinou prokazatelně o antifašisty.

Panelové diskuse se zúčastnil také Dr. Ján Mlynárik, historik a poslanec prvního postkomunistického československého parlamentu. Mlynárik byl za totality kvůli svým historickým bádáním

o vyhnání českých Němců, pod pseudonymem publikovaným v zahraničí v roce 1978, „odsunut“ do vězení a pak vyhoštěn. Podle něj je česká veřejnost dodnes ovlivňována bezprávím, které v době odsunu napáchala.

Na dotaz moderátora, zda chtějí sudetští Němci vrátit majetek, řekl během diskuse Werner Nowak, že o majetek jde až druhotně. Sudetští Němci stojí především o rozhovor s českou reprezentací. Co se týče nespravedlivě zabaveného majetku, uvedl, že po 60 letech těžko tento majetek vyvlastňovat jeho současným vlastníkům. Ukázal však na příklad Maďarska, které obdobnou nespravedlnost řešilo formou symbolického odškodnění.

Na závěr pódiové diskuse dal její moderátor Tomáš Dittrich proti původnímu záměru prostor dotazům z publika. Postupně promluvili dva účastníci, kteří kritizovali Němce, zvláště to, co udělali za druhé světové války. Moderátor jim nedovolil protahovat jejich výstupy s tím, že nepřicházejí s dotazem, nýbrž s proslovem. Werner Nowak si však vzal slovo a na jeden z uvedených projevů věcně zareagoval. V diskusi s nimi pokračoval i o přestávce. Tyto dva kritické projevy účastníků, kteří přišli jen na sobotu a neslyšeli tudíž páteční referáty, které přinesly mnoho u nás málo známých faktů, byly připomínkou, že v oblasti osvěty zbývá ještě mnoho práce.

Přestože konference měla část sekulárních řečníků, sledovala i duchovní cíle. V pátek byla prezentována písemně připravená a alternativně v češtině i němčině každému z účastníků předaná [proba o odpuštění adresovaná sudetským Němcům](#). Šlo o prosté vyznání hlavních hříchů české strany při vysídlení sudetských Němců. Pořadatelé uvedli, že se nechtějí zabývat vinou sudetských Němců na Češích, ale jen vinou svého vlastního národa. Werner Nowak přislíbil, že poselství svým krajanům předá. Dokument byl doslovně otištěn v nejbližším čísle týdeníku Sudetendeutsche Zeitung.

V sobotu byla k horizontální rovině vztahu k bližním doplněna rovina vztahu k Bohu. Pořadatelé připravili [modlitbu vyznání hříchů českého národa](#), zmiňující kromě vyhnání i hříchy proti českým Němcům, kteří nebyli odsunuti. Po vzoru 9. kapitoly Nehemjáše ji pak v průběhu dne různí čeští účastníci konference čtyřikrát přečetli (uveřejňujeme ji spolu s tímto článkem).

Sobotní odpoledne bylo zasvěceno modlitbám. Chvály vedly Iveta Kuželová a Jana Hradská. Kazatel CB Litvínov a člen UŽV KMS Petr Šimmer kázal o vyznávání konkrétního hříchu na rovině národa v době krále Davida a o tom, jak přišlo odpuštění (2S 21,1-14). Skupina přítomných českých pastorů a vedoucích se modlila.

Po skončení konference za mnou soukromě přišel jeden z účastníků a omlouval se mi. Řekl mi, že se před konferencí modlil, abychom já a další z hlavních organizátorů konference Pavel Neústupný prohlédli, ale že na konferenci prohlédl on sám. Velmi mě to povzbudilo. Otázka česko-německých vztahů do značné míry závisí na informovanosti. Ta je v Česku v této věci velmi nízká. Jeden studovaný novinář, který od Huga Fritsche věděl, že byl pro Němce v Praze na Strahově zřízen koncentrák, se například divil, že po válce existovalo ještě mnoho dalších podobných koncentráků, a nechtěl mi to věřit.

Konference měla značný ohlas jak u delegátů, tak v německy psaném (českém i německém) tisku a dalších sdělovacích prostředcích. Emanuel Mandler mi osobně řekl, že „je úžasný úspěch, jak se setkání podařilo“. Další z řečníků, spisovatel Hugo Fritsch, pro Život víry uvedl: „Konference byla velmi dobrá. Byl jsem tím velmi překvapen. Nejvíce se mě dotklo, jak krásně mě lidé přijímali.“

O konferenci referovala Sudetendeutsche Zeitung na titulní a následující straně a přinesla čtyři fotografie z konference (vydání z 22.4.). Týdeník českých Němců Prager Volkszeitung (28.4.) rovněž přinesl podrobnou reportáž.

Z českého tisku o konferenci psala jen MF Dnes (2.5.). Zprávu o konferenci odvíšlalo německé vysílání českého rozhlasu (www.radio.cz/de/artikel/65579). Zajímavá byla také zpráva o konferenci z pracovní skupiny utečenců a vyhnanců německé parlamentní frakce CDU/CSU pod titulem „Organizace českých křesťanů ukazuje působivou cestu ke smíření“.

Jako zástupce pořádající organizace nemám právo akci hodnotit. Bylo by to také velmi obtížné, neboť konference se nechtěla spokojit s ničím menším než s duchovními cíly, které se dají bez většího odstupu hodnotit jen těžko. Touhou pořadatelů je osvobození českého národa od prokletí v důsledku minulých hříchů a jeho otevření se Kristu i proměna mocí evangelia.

První ze dvou praktických cílů, navázat kontakty se sudetskými Němci, se podařil nad očekávání. Na konferenci jich bylo jedenáct, tedy téměř 10 % všech účastníků. Mezi nimi byli významní sudetoněmečtí představitelé. Všichni přítomní sudetští Němci byli velice přátelští a z obecnství s nimi se dodnes upřímně raduji.

Druhý praktický cíl, osvěta o vyhnání mezi českými křesťany, se naplnil jenom částečně, jak ukázala nešťastná diskuse-nediskuse na závěr sobotního dopoledne. KMS chystá vydat sborník příspěvků s problematikou česko-německých vztahů, který by mohl dále působit v širším okruhu.

Konference smíření, pořádaná letos KMS, navázala na modlitební setkání věnované česko-německým vztahům na Radobýlu v roce 1994 a na tři nedávne další menší modlitební akce. Vzhledem ke své nezvyklé koncepci byla přesto zcela neobvyklou, mimořádnou událostí s vysokými ambicemi, zároveň ovšem byla příjemným přátelským setkáním (občerstvení, hudební vložka, obecnství, nově navázaná přátelství).

Autor je šéfredaktorem měsíčníku Život víry.
Reportáž vyšla v Životě víry č. 6 (červen 2005) na str. 14 -17.
Na www.go-east-mission.de vychází se svolením.